

ПАВЛЕНКО Н. В.

*Бердянський державний педагогічний університет
(Бердянськ, Україна)*

ШКОЛА І. В.

*Бердянський державний педагогічний університет
(Бердянськ, Україна)*

ПОТЕНЦІАЛ ТВОРІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА У ФОРМУВАННІ СПОНТАННОГО МОВЛЕННЯ

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю формування іншомовної комунікативної компетентності, зокрема спонтанного мовлення як здатності швидко й природно висловлювати думки іноземною мовою в непередбачених ситуаціях спілкування.

Ступінь досліджуваності проблеми. Використання творів образотворчого мистецтва як стимулу мовленнєвої діяльності має глибоке коріння у лінгводидактиці і впродовж останнього десятиліття перебуває у фокусі активних наукових пошуків. У закордонній науковій думці значну роль відіграють дослідження, що доводять ефективність інтеграції візуального мистецтва у навчання іноземних мов на рівні конкретної мовленнєвої практики. Альфес та Вірак переконливо обстоюють позицію, що недостатньо просто «показати» учням картину: вони мають отримати можливість інтелектуально взаємодіяти з твором і брати участь у змістовних дискусіях навколо нього (Alfes & Wirag, 2021). Дослідження Гандгіоке та Сінгха, проведене із залученням 200 студентів університету, продемонструвало, що використання малюнків і картин у завданнях на основі task-based learning сприяє не лише активізації лексичного запасу, а й розвитку критичного мислення та мовленнєвої впевненості (Gandhioke & Singh, 2024). Дослідження у галузі інтеграції образотворчого мистецтва в навчання англійської мови зафіксували зниження мовленнєвої тривожності, покращення атмосфери на занятті, зростання мотивації та розвиток навичок спонтанного мовлення (Incorporating visual arts, 2020). Про роль візуальних матеріалів у формуванні мовленнєвої плинності та природності комунікації йдеться і в

дослідженні, яке наголошує на важливості автентичного комунікативного контексту для подолання мовленнєвих бар'єрів (Speaking accuracy and fluency, 2024). Вітчизняний вектор дослідження цієї проблеми суттєво представлено у колективній монографії «Утілене навчання в іншомовній освіті: мультимодальність, візуальність, цифрові практики» (Школа та ін., 2025). Ефективність поєднання візуального та вербального каналів для розвитку академічного мовлення підтверджується у дослідженні (Verbal-visual skill-building, 2025). Аналіз візуального матеріалу як засіб стимулювання опису, інтерпретації та аргументації, а також зниження мовленнєвої тривожності розглядається у праці (Developing speaking skills, 2025). Окремо І. Школа обґрунтовує потенціал знаменитих творів мистецтва як засобів стимулювання спонтанного мовлення та формування культурної компетентності в іншомовній освіті (Shkola, 2025). Таким чином, проблема є достатньо дослідженою в аспектах зв'язку між образотворчим мистецтвом та мовленнєвою активністю, проте потребує подальшого опрацювання в контексті системного й методично вивіреного використання творів живопису як інструменту саме спонтанного мовлення.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування потенціалу творів образотворчого мистецтва у формуванні спонтанного мовлення учнів.

Сутність дослідження. Розвиток спонтанного мовлення стає значно легшим, коли учень спирається на конкретний зоровий стимул: він бачить – і саме бачення провокує слово. Твір образотворчого мистецтва є ідеальним засобом для цього, бо поєднує предметність (можна описати кольори, форми, дії, простір) із суб'єктивністю (можна інтерпретувати, оцінювати, полемізувати). Візуальні образи виконують функцію когнітивної та емоційної опори: вони стимулюють асоціативне мислення, активізують лексичний запас і створюють природний комунікативний контекст. Асоціативне мислення при цьому активується без

примусу, а слова «спливають» не зі страху, а з бажання висловити особисту реакцію. Саме ця непримусовість і є умовою справжньої спонтанності – стану, коли мовець не «пригадує фразу», а «хоче сказати».

Аналіз візуального матеріалу природно спонукає учнів до трьох ключових видів мовленнєвої діяльності: опису, інтерпретації та оцінювання. Опис тренує точність і деталізацію висловлення; інтерпретація вимагає добору аргументів і вибудовування логіки; оцінювання залучає особистісну позицію, без якої мовлення залишається формальним. Усі три рівні реалізуються в одному завданні – «поговоримо про цю картину» – і саме в цьому полягає методична сила мистецтва: один стимул одночасно відкриває кілька комунікативних траєкторій.

Особливо продуктивним є формат «внутрішнього монологу», коли учень говорить не про зображення ззовні, а ніби зсередини нього. Класичний приклад – портрет Мони Лізи: учень починає від першої особи, «ставши» Лізою Герардіні, і говорить про власні думки, сумніви, очікування. Такий підхід знімає перфекціоністський контроль і вивільняє мовленнєву ініціативу, адже там, де немає єдино правильної відповіді, зникає страх помилитися.

Важливу роль відіграє зниження мовленнєвої тривожності. Учень, якому пропонують висловитися «про картину», перебуває у значно безпечнішій психологічній позиції, ніж той, кого просять «говорити іноземною мовою»: він спирається на видиме, а не мусить щось вигадувати з нічого. Як зазначається у колективній монографії, «знамениті художні роботи відіграють роль не просто візуального стимулу, а культурної точки дотику – спільного знання, навколо якого природно виникає розмова» (Школа та ін., 2025, с. 135). Саме ця спільність є тим психологічним «якорем», що утримує увагу й підтримує мовленнєву впевненість навіть тоді, коли мовних засобів учневі ще бракує.

Використання мистецтва реалізує принципи комунікативного навчання: забезпечує інтерактивність, ситуативність та автентичність мовлення. Формат Gallery Walk – коли аудиторія перетворюється на інтерактивний музей і учні

переходять від картини до картини – унаочнює цей принцип: обмеженість у часі унеможлиблює надмірну підготовку й провокує справжню спонтанність. Монографія фіксує, що у такому форматі візуальний образ стає «співавтором висловлення, підказуючи теми, емоції, лексику» – учень говорить не «про» картину, а «з» картиною (Школа та ін., 2025, с. 89).

Твори мистецтва виконують і культурну функцію: полотна різних епох і традицій відкривають культурні контексти, які неможливо передати через підручковий текст, формуючи міжкультурну компетентність і розширюючи світогляд учнів. Таким чином, мистецтво виступає не лише як ілюстративний матеріал, а як повноцінний інструмент розвитку спонтанного мовлення — інструмент, що одночасно активізує когнітивні процеси, знижує тривожність і формує культурну компетентність.

Основні висновки. Спонтанне мовлення є важливою складовою комунікативної компетентності. Використання творів мистецтва стимулює мовленнєву активність і знижує тривожність. Візуальні матеріали забезпечують контекст для розвитку критичного мислення та мовлення. Поєднання вербального і візуального компонентів підвищує ефективність навчання. Мистецтво створює умови для автентичної комунікації та розвитку культурної компетентності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Школа І., Салюк Б., Прокопчук Н., Дмітренко Н., Панченко В., Дуброва О., Побережний Д. (2025). *Утілене навчання в інішомовній освіті: мультимодальність, візуальність, цифрові практики*: колективна монографія / за заг. ред. І. Школи, Н. Дмітренко. Житомир: Видавництво «Євро-Волинь». 262 с. <https://eprints.zu.edu.ua/46232/>
2. Alfes, L., & Wirag, A. (2021). Using visual arts as a tool to foster the four language skills. *Humanising Language Teaching*, 23(2). <https://www.hltmag.co.uk/apr21/using-visual-arts>
3. Developing speaking skills through visual material analysis. (2025). *PMC (PubMed Central)*. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC12561585/>
4. Gandhioke, S., & Singh, C. (2024). English through art — Incorporating art in the ESL/EFL classroom through peer collaboration to encourage language production, acquisition and learning outcomes. *Creative Education*, 15. <https://www.scirp.org/journal/paperinformation?paperid=136147>

5. Incorporating visual arts into English language teaching. (2020). *ResearchGate*. https://www.researchgate.net/publication/344144548_Incorporating_Visual_Arts_into_English_Language_Teaching
6. Shkola, I. (2025). Masterpieces in motion: Using famous artworks to develop spontaneous speaking skills and cultural context. In I. Malyshivska, O. Bilyk, & N. Pylyachyk (Eds.), *Zrostaemo razom – vykladannia z viroiu ta stiikistiu: Proceedings of the 27th International scientific and practical conference* (pp. 206–208). Ivano-Frankivsk.
7. Speaking accuracy and fluency among EFL learners. (2024). *Heliyon*, 10(5). <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405844024136511>
8. Verbal-visual skill-building in English presentation. (2025). *Journal of English for Academic Purposes*. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0889490624000541>

Пойда Д. І.

*Київський національний університет технологій та дизайну
(Київ, Україна)*

Вишневська М. О.

*Київський національний університет технологій та дизайну
(Київ, Україна)*

РОЛЬ СЛЕНГУ У ВИВЧЕННІ ТА ПРАКТИЦІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Сучасна англійська мова є складною, динамічною системою, яка постійно змінюється під впливом глобалізації, цифрових технологій і культурної взаємодії між носіями різних мов. У ХХІ столітті англійська виконує функцію глобального засобу комунікації, що активно адаптується до нових форм спілкування, зокрема через соціальні мережі, інтернет-платформи та цифрові медіа. Одним із найважливіших проявів цієї динаміки є сленг - неформальна лексика, яка широко використовується у повсякденному мовленні, особливо серед молоді. Як зазначають Дюма і Лайтер, сленг виконує соціальну функцію та пов'язаний із ідентичністю мовців: «сленг — це лексичні одиниці, що перебувають нижче рівня стандартного освіченого мовлення і використовуються для позначення соціальної ідентичності» (Dumas & Lighter, 1978, 5–6). Це свідчить про те, що сленг є не лише мовним явищем, а й соціокультурним феноменом.

Однією з ключових функцій сленгу у вивченні англійської мови є розвиток навичок аудіювання. У реальному мовленні носії мови часто використовують